

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

25. de Amplificatione per Contentionem ironicam

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

præangustus illius sinus qui sinu suo omnia complectitur: in comprehensibilis toris vellus: Bethleemica cisterna, quam velut vitæ refo-cillatricem David desideravit, & ex qua im-mortalitatis poculum immortalibus emana-vit: propitiatorium per quod Deus humanam naturam indutus, mortalibus innotuit, im-pollutum illius indumentum, qui lucis vesti-mento circumfunditur; Deo nullius rei iudi-go carnem mutuata, quam ipse non habe-bat.

Atque, ut hæc definitio ad laudandum, sic etiam ad vituperandum valet, & crebriò in eodem genere usurpatur: Sic Basilium definit vanam gloriam: γλυκὴν σκελευτὴν τῷ πνεύματι. κῆ πλῆθὺς, τὴ ἰδὼν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν πολέ-μικον, τὸ σῖτα τῶν ἀρετῶν, τὸ μετ' ἡδοῆς τὰ ἡμέ-τερα καλὰ λυγρὸ ὄστρον, τὸ μέλιτι χρώσαντα τῆς οἰκίας ἀπάτης δηλητήριον, καὶ τὰς διαβολαίαις τῶν ἀνδράπων τὴν ὀλεθρίαν ὀρέγοντα κέλιχα. Blandum prædonem opulentia spiritualis, suavem animorum hostem, vermem virtutum, honesta quæque opera cum voluptate depræ-dantem, quæ lethale fraudis poculum melle il-linit, & mentibus hominum fatalem porrigit calicem.

Quò autem sit securior huius definitionis usus, quatuor notanda sunt: Primum, ne nimis longus tractus continetur: qui affectationem habet, & frigidis plerunque metaphoris est obnoxius: Secundum, ut quando ex transla-tionibus hæ definitiones constant, non sint duræ, morosæ, putidæ, violenter accessitæ: Tertium, ut quæ copulantur, affinitatem quâ-dam & cognationem habeant, neve desulto-ricè in dissimillima quæque raptim incurra-ramus: Quatum, ut lectissima, quoad fieri possit, ad has exornationes afferantur, eaquæ distributionibus & antithetis, ut ex superio-ribus exemplis patuit, variantur.

De Amplificatione per Definitionem mixtam.

CAPVT XXIV.

Magnam vim habent ad amplificationem huius loci mixtæ definitiones, quales sunt quæ primum per negationem fiunt, dein-

de per assertionem, tertiò per contrariorum oppositionem: Ostendo exemplo: Cicero in Pifo. Pisonem, verum Consulem descripturus, quò 2. 23. Pi-sonem hoc nomine indignissimum convin-sum & ora-cat, primum ostendit, quid non sit Consul: de- inde quid sit ad summum pugnantium confi-niendi ge- ritum facit admodum ornate, sic: (Quid? tu in nus ex Ca- listoribus, in toga, & prætexta esse consula- tum putas? quæ ornamenta etiam in Sexto Clodio te Consule esse voluisti. Huius tu Clodiani canis insignibus consulatum decla- rari putas?) En quid non sit Consulatus: non est toga, prætexta, fasces, & c: lam accipe, quid sit: (Animo consulem esse oportet, consilio, fi- de, gravitate, vigilantia, cura, toto denique manere Consulatus.) Hæc descriptio Consu- lis ab adiunctis.

Tum ingerit pugnam contrariorum. (Ego Consulem esse putem, qui Senatum esse in re- publ. non putavit: & sine eo consilio Consu- lem numerem, sine quo Romæ ne Reges qui- dem esse poterunt,) & cætera, quæ ille in re- bus gestis Pisonis Consuldis dignitati omninò contraria enumerat. Tandem concludit acriter, & nervosè: [Qui latrones igitur? si quidē vos Consules? qui prædones, qui hostes, qui proditores, qui tyranni nominabuntur?] Hæc est artificiosissima definitio, & præclarum imi- tationis exemplar.

De Amplificatione per Contentionem ironicam.

CAPVT XXV.

Alius est amplificandi modus per Contentionem ironicam; cum res ironicè secundū adversariorum mentem definitur ab Oratore: deinde remoto loco, graviter & ornate descri- bitur. Tale est illud Ciceronis pro domo sua ad Pontifices. An tu P. R. esse putas illum qui constat ex ijs qui mercede conducuntur, qui impelluntur ut vim afferant magistratibus, ut obædeant Senatui, optent quotidie eadem, incendia, rapinas: & sic quis exclamat, O spe- ciem dignitatemque P. Romani quam Reges, quam nationes exteræ, quam gentes ultimæ pertimescant, multitudinem hominum ex ser- vis conductis, facti, orosis, ex egentibus con- gregatam?)

Mox seriò definit: (Ille, ille populus est dominus Regum, victor atque Imperator om- nium)

nium gentium, quem illo clarissimo die, scelerate, vidisti, tum cum omnes Principes civitatis, omnes ordium, atque ætatum civium, se non de civis, sed de civitatis salute ferre censebant.) Huiusmodi definitiones planè graves, & oratoricæ sunt.

De confirmatione definitionis.

CAPVT XXVI.

Arist. top.
l. 7. c. 5.
καὶ τὸν ἑστῶ-
σαν ὄρον ἀ-
ναμύναται.

Diogen.
Laert. 10.
Diogen.

Tertull. in
Apol. c. 1.

Cic. l. 1. de
natura
Deorum.

VT definitionem suis partibus absolutam facere satis operosum est; sic inuolidam refellere facillimum. Vbi enim aliquid improprium, commune, metaphoricum est assignatum, illud statim aduersarijs magnam suggerit ansam cauillationis. Definierat semel Plato hominem animal implume, bipes: Diogenes Cynicus homo dicax, & Academicorum irrisor, gallum deplumem, & nudum in mediam Platonis scholam proiciens, *En homo* (inquit) *Platonium*; sic misicæ plerumque ludunt oratores, vbi inanes, & mancas aduersariorum definitiones refellunt, & definitis non conuenire, imò contraria prorsus accommodari posse ostendunt. Sic Tertull. in Apologetico, *Quid hoc mali est, quod naturam mali non habet: timor est, pudorem, terrorem, satisfactionem, poenitentiam, deplorationem.* Quid hoc mali est, cuius reus gaudet: cuius accusatio uotum est, & poena felicitas: non potes dementiam dicere, qui reuincere ignorare. Sic Velleius apud Ciceronem lib. 1. de natura Deorum contra Stoicos, qui mundum animantem, immortalem, beatum, & rotundum dicebant, agit cauillatione. *Nunc autem habemus* (inquit) *admirabor eorum tarditatem, qui animantem immortalem, & eundem beatum, & rotundum esse velint, quod ea forma nullam neget esse pulchriorem Plato. At mihi vel cylindri, vel quadrati, vel conii, vel pyramidis videtur esse formosior. Quæ uero uita attribuitur isti rotundo Deo? nempe ea celeritate contorqueatur, cui par nulla cogitari quidem possit in qua non uideo, ubinam mens constans, & uita beata possit insistere, quodque in nostro corpore, si minima ex parte significetur, molestum sit: cur hoc idem non habeatur molestum in Deo? Terra enim profectò quoniam pars mundi est, pars est etiam Dei. Atqui terræ maximas regiones inhabitabiles, atque incultas uidemus, quod pars eorum appulsu solis exarsit, pars obriguerit nunc, primumque, longinquo solis accessu,*

quæ, si mandus est Deus, quoniam partes mundi sunt, Dei membra, partim ardentia, partim refrigerata dicenda sunt. Vides quam latus pateat in istis confutationibus campus, ubi profertim aliquid absurdi est ab aduersarijs prolatum: Continuo orator sua dexteritate nullam faciet de Minerua. Et hæc in confutatione totius corporis.

Alias vnum membrum reprehenditur, si quid dictum laxius, & quid strictius conclusum, ut ex definitionis uitijs est colligere, si plenè reprehendi non potest; uellicatur, distorquetur, durius accipitur.

Sic malignè Cæcilius, quæ de Dei scientia, & prouidentia dicuntur à Christianis, interpretatur Deum (inquit) illum suum, quem nec ostendere possunt, nec uidere, in omnium mores, actus omnium, uerba denique, & occultas cogitationes diligenter inquirere, discurrerentem scilicet, atque ubique præsentem: Molestum illum uolunt, inquietum (uides uero in Deo, nihil cum huiusmodi dictum in Dei definitione) impudenter etiam curiosum: Si quidem astat factis omnibus, locis omnibus intererat: cum nec singulis inseruire possit per uniuersa districtus, nec uniuersis sufficere in singulis occupatus.

Ad cauendas istas illusiones in contentiosis orationibus, ut quæ pugnant, & bellorum, argendum siccè, concludendum strictè, colligendum acutè: abstinendum similibus, & metaphoricis, ad summum oportet.

Τὰ σῶμα οὐκ ἔστιν, τὴν σκάρην σκάρην λέγειν.

De partium enumeratione, Locis dignitas, & definitio.

CAPVT XXVII.

EA demum est diuinæ naturæ perfectio, ut nullius rei indiga, nulla quoque partium congerie ad suam integritatis absolutam rationem conerescere possit. At cætera rerum creaturarum genera, ut ab hac simplicitate longè dista sunt, atque remota, sic etiam diuersarum partium nexibus coalescunt, quarum spectata in singulis cognitio, nos ad totius notitiam facili quodam itinere conducit. Quamobrem inter locos, partium enumeratio plurimum obtinet splendoris, ut quæ non modò ad rem dignos-